

Komplettering av samråd enligt 6 kap. miljöbalken

Cementa AB, samråd inför ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täkt- och vattenverksamhet vid Slite, Gotlands kommun

2022-11-25

1. Bakgrund

Cementa AB (Cementa) har för avsikt att ansöka om ett *långvarigt tillstånd* för bolagets täkt- och vattenverksamhet vid Slite. Den kommande ansökan kommer att omfatta ett större täktområde och en längre tillståndstid jämfört med den ansökan om ett *kortvarigt tillstånd*, som Cementa gav in i april 2022.

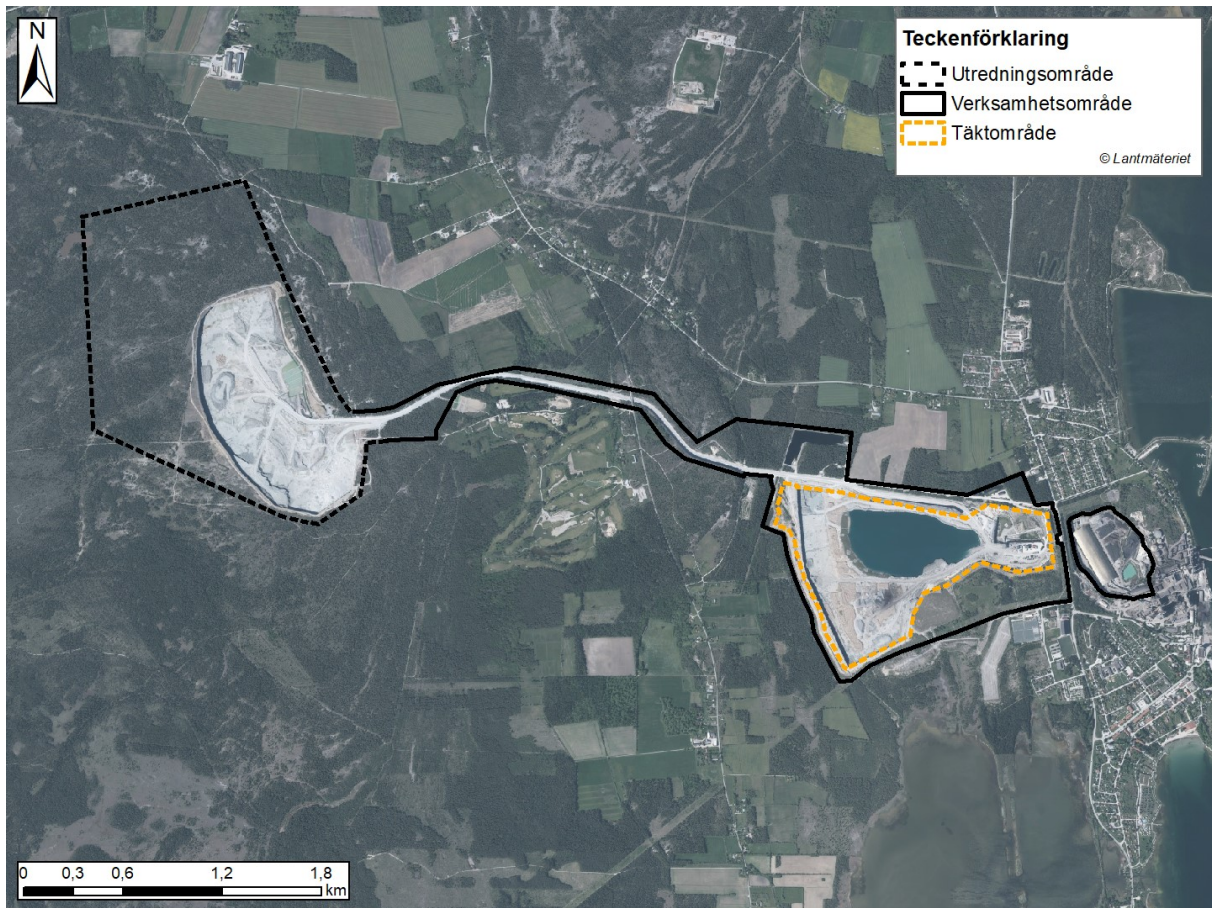
I juni 2022 inledde Cementa en samrådsprocess enligt 6 kap. miljöbalken inför ansökan om det långvariga tillståndet. I samband med detta gjordes ett samrådsunderlag, daterat 2022-06-29, tillgängligt för samrådsparterna.

Genom nu föreliggande PM kompletterar Cementa den information som har lämnats i det tidigare samrådsunderlaget. Kompletteringen beror *de/s* på att ny information framkommit under Cementas pågående utredningar av hur den framtida verksamheten ska utformas, *de/s* på att Länsstyrelsen i Gotlands län under samrådet har framfört synpunkter på att samrådsunderlaget bör kompletteras i vissa avseenden.

2. Justerat verksamhetsområde

Cementa har justerat det planerade verksamhetsområdet. Det justerade verksamhetsområdet samt utredningsområdet vid File hajdar-täkten framgår av Figur 1. Verksamhets- och utredningsområdet innefattar områden för brytning, krossning, interna transporter av kalksten, pumpar för vattenbortledning från täkterna med mera. Vissa åtgärder kan komma att vidtas utanför detta område, exempelvis skyddsåtgärder för grundvatten.

Justeringen består i att verksamhetsområdet utökats utmed truckvägen (bland annat norr om Västra brottets nordvästra hörn) samt i någon mån norr om Västra brottets nordöstra hörn. Justeringen utmed truckvägen beror på att krossanläggningen, som i nuläget är placerad i Västra brottet, kan komma att omplaceras till en plats utmed truckvägen alternativt – som redovisats i det ursprungliga samrådsunderlaget – i File hajdar-täkten eller Östra brottet. Justeringen norr om Västra brottets nordöstra hörn avser en liten yta som kan behöva tas i anspråk av logistiska skäl när Västra brottet så småningom vattenfylls.

Figur 1. Verksamhetsområde (justerat), utredningsområde samt täktområde.

3. Justerad tillståndstid för vattenverksamhet

I kapitel 9 nedan beskrivs ytterligare skyddsåtgärder – utöver de som redan beskrivits i det ursprungliga samrådsunderlaget – med avseende på grundvatten kring File hajdar-täkten. Det är tänkbart att sådana skyddsåtgärder kan behöva fasas ut successivt efter det att brytningen upphört, för att säkerställa att skyddseffekten bibehålls så länge den behövs, medan File hajdar-täkten vattenfylls. Cementa kan därmed komma att behöva bedriva vattenverksamhet under en längre tid än den planerade tiden för *brytningen* (30 år). Cementa kommer inför ansökan att utreda hur lång tid det kan behöva pågå.

4. Lokalisering av krossanläggningen

Krossanläggningen är i nuläget belägen centralt i Västra brottet. Krossanläggningen kommer att flyttas under den ansökta tillståndstiden och Cementa utreder lämplig ny lokalisering. Krossanläggningen kan komma att omplaceras till Östra brottet, File hajdar-täkten eller området utmed truckvägen.

Cementa kommer inom ramen för miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) att utreda hur krossanläggningens framtida lokalisering påverkar verksamhetens transporter, utsläpp till luft samt buller. Nedan finns en redogörelse för de huvudsakliga förändringarna i verksamhetens miljöpåverkan, som relaterar till den nya lokaliseringen för krossanläggningen.

4.1 Lokalisering i Östra brottet

Om krossanläggningen flyttas till Östra brottet, medför detta något längre transporter av det material som ska krossas jämfört med den nuvarande lokaliseringen i Västra brottet. Längre transporter medför en ökning av verksamhetens utsläpp till luft samt buller.

Krossanläggningen kommer att ligga på en något högre nivå än i nuläget, vilket möjligen kan innebära en ökad bullerpåverkan vid bostäder.

4.2 Lokalisering i File hajdar-täkten

Om krossanläggningen flyttas till File hajdar-täkten, medför detta kortare transporter av det material som ska krossas jämfört med den nuvarande lokaliseringen i Västra brottet, eftersom brytningen inom ramen för det planerade tillståndet huvudsakligen kommer att ske i File hajdar-täkten.

Krossanläggningen kommer således att vara placerad nära det material som ska krossas.

Merparten av transportererna längs truckvägen mellan File hajdar-täkten och Västra brottet utgörs av transporter av material som ska krossas. Om krossanläggningen placeras i File hajdar-täkten, upphör fordonstransporterna av okrossat material på truckvägen. Krossat material kan transporteras till Östra brottet med hjälp av fordon eller transportband. Transportband skulle innebära en väsentlig minskning av transportererna på truckvägen jämfört med nuläget, vilket i sin tur medför en minskning av utsläpp till luft samt buller.

Krossanläggningen kan komma att placeras i antingen den norra eller södra delen av File hajdar-täkten. Oavsett var krossanläggningen placeras inom File hajdar-täkten, kommer den att vara placerad på betydligt längre avstånd från bostäder än nuvarande placering. Detta innebär att krossanläggningens bidrag till buller vid bostäder minskar jämfört med den nuvarande lokaliseringen. En placering i File hajdar-täkten innebär dock att *andra* bostäder kan påverkas av buller från krossanläggningen, jämfört med nuläget. Den norra placeringen innebär att krossanläggningen hamnar något närmare bostäder än den södra placeringen.

4.3 Lokalisering utmed truckvägen/vid infarten till File hajdar-täkten

Krossanläggningen kan komma att placeras någonstans utmed truckvägen eller vid infarten till File hajdar-täkten. Det skulle innebära att de nuvarande fordonstransporterna av okrossat material minskar i större eller mindre utsträckning, beroende på den exakta lokaliseringen. Krossat material kan transporteras till Östra brottet med hjälp av fordon eller transportband. Transportband skulle innebära en minskning av fordonsrörelserna på truckvägen jämfört med nuläget, vilket i sin tur medför en minskning av utsläpp till luft samt buller. Ju närmare File hajdar-täkten krossanläggningen placeras, desto större blir minskningen av fordonstransporter på truckvägen.

Detta lokaliseringsalternativ innebär att krossanläggningen kommer att vara belägen på en högre marknivå än vad som är fallet i nuläget, vilket kan innebära en ökad bullerpåverkan på bostäder.

5. Vattenledningar

Den planerade verksamheten kommer att medföra att nya vattenledningar behöver anläggas. Det är huvudsakligen följande ledningsdragningar som bedöms kunna bli aktuella:

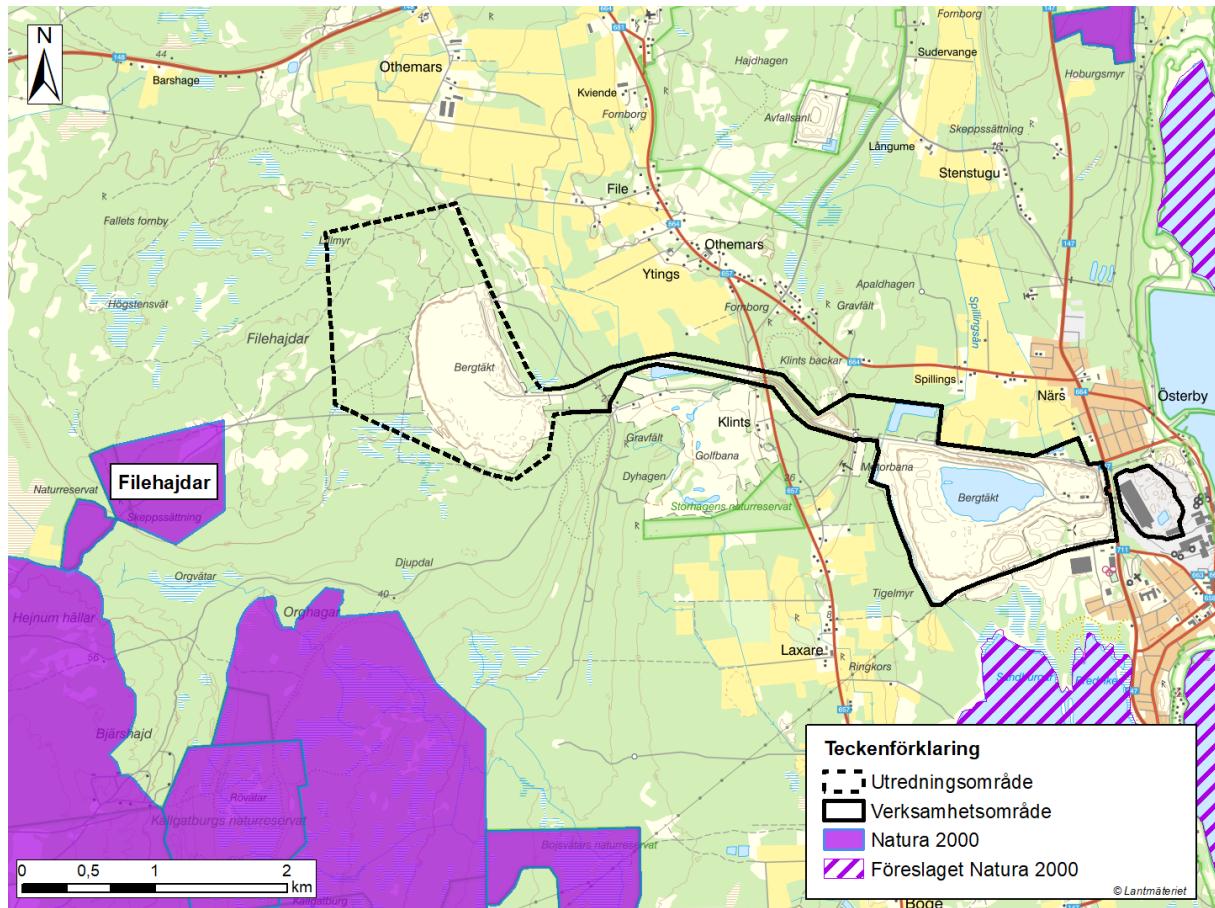
- ledningar från File hajdar-täkten och/eller Västra brottet till det befintliga kommunala vattenverket norr om täckerna alternativt ett nytt vattenverk som sannolikt anläggs i närheten av det befintliga
- ledningar från File hajdar-täkten och/eller Västra brottet mot området för eventuell djupinfiltration av grundvatten
- ledningar från File hajdar-täkten till Västra brottet, för det fall att vatten av någon anledning behöver ledas dit.

Nya ledningar för vatten bedöms medföra små och i huvudsak övergående ingrepp i naturmiljön.

6. Tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (Natura 2000-tillstånd) avseende Natura 2000-området Filehajdar

Länsstyrelsen har framfört att det inte går att utesluta att verksamheten kommer att ha en indirekt, hydrologisk påverkan på Natura 2000-området Filehajdar (Figur 2) och att detta ska framgå av samrådsunderlaget.

Cementa bedömer i nuläget att Filehajdar Natura 2000-område inte kommer att påverkas av den planerade verksamheten och att det således inte krävs något tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken med avseende på detta område. Cementa kommer dock att utreda detta närmare inför ansökans ingivande.

Figur 2. Natura 2000-området Filehajdar m.fl.

7. Omprövning av befintliga vattendomar

Länsstyrelsen bedömer att de två äldre vattendomarna för Spillingsån, Närsbäcken och Spillingsmagasinet kan behöva bli föremål för omprövning och att detta ska framgå av samrådsunderlaget. Den första vattendomen meddelades av Vattendomstolen vid Stockholms tingsrätt den 28 juli 1977 i mål VA 8/77, och avser huvudsakligen en omledning av Spillingsån och Närsbäcken samt bortledning av processvatten till bolagets fabrik i Slite. Den andra vattendomen meddelades av Miljödomstolen vid Stockholms tingsrätt den 25 april 2006 i mål M 27311-05, och rör utvidgning av Spillingsmagasinet samt rätt att bortleda vatten för processändamål.

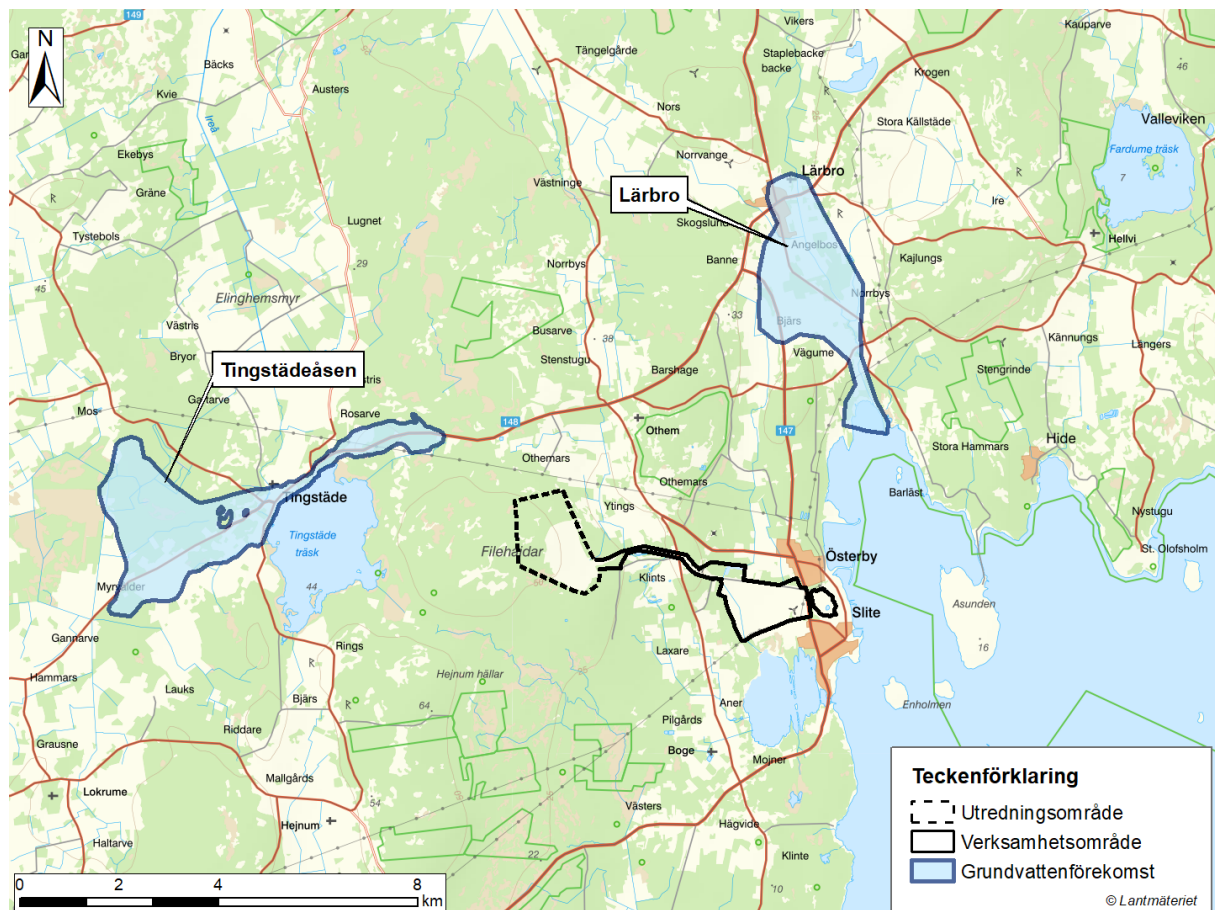
Länsstyrelsen bedömer att de ovan nämnda vattendomarna kan behöva omprövas i det fall Spillingsån och Närsbäcken behöver ledas om för att förse det planerade vattenverket med vatten (vattenverket som sådant kommer inte att omfattas av den kommande ansökan), och/eller om syftet med vattenuttaget från Spillingsmagasinet ska förändras, från uttag av vatten för processändamål till

uttag av vatten för den allmänna vattenförsörjningen. Cementa kommer att utreda behovet av omprövning av de äldre vattendomarna.

23/11/2022

8. Undantag från försämrings- eller äventyrandeförbudet med avseende på grundvattenförekomsterna Tingstädeåsen och Lärbro

Länsstyrelsen har framfört att den planerade verksamheten riskerar att påverka grundvattenförekomsterna Tingstädeåsen (VISS-ID WA34871176) och Lärbro (VISS-ID WA36406441) (Figur 3) och att detta ska framgå av samrådsunderlaget. Dessa grundvattenförekomster är båda grundvattenförekomster i jordlagren.

Figur 3. Grundvattenförekomsterna Tingstädeåsen och Lärbro.

Enligt den senaste statusklassificeringen uppnår båda grundvattenförekomsterna god kemisk och kvantitativ status. Miljökvalitetsnormerna för dem är god kemisk och kvantitativ status. För båda grundvattenförekomsterna bedöms det finnas risk att god kemisk status, med avseende på nitrat, inte längre uppnås år 2027. Det bedöms vidare finnas en risk att grundvattenförekomsterna inte uppnår god kvantitativ status år 2027, eftersom det inte är säkerställt att det föreligger en god balans mellan vattenuttag och grundvattenbildning i dessa områden. (Vatteninformationssystem Sverige, VISS)

Cementa bedömer i nuläget att de två grundvattenförekomsterna inte kommer att påverkas av den planerade verksamheten, men kommer att utreda detta närmare inför ansökans ingivande. Om den fortsatta utredningen skulle visa att den planerade verksamheten trots allt kan medföra en negativ påverkan på dessa vattenförekomster, kommer Cementa också att ta ställning till behovet av en

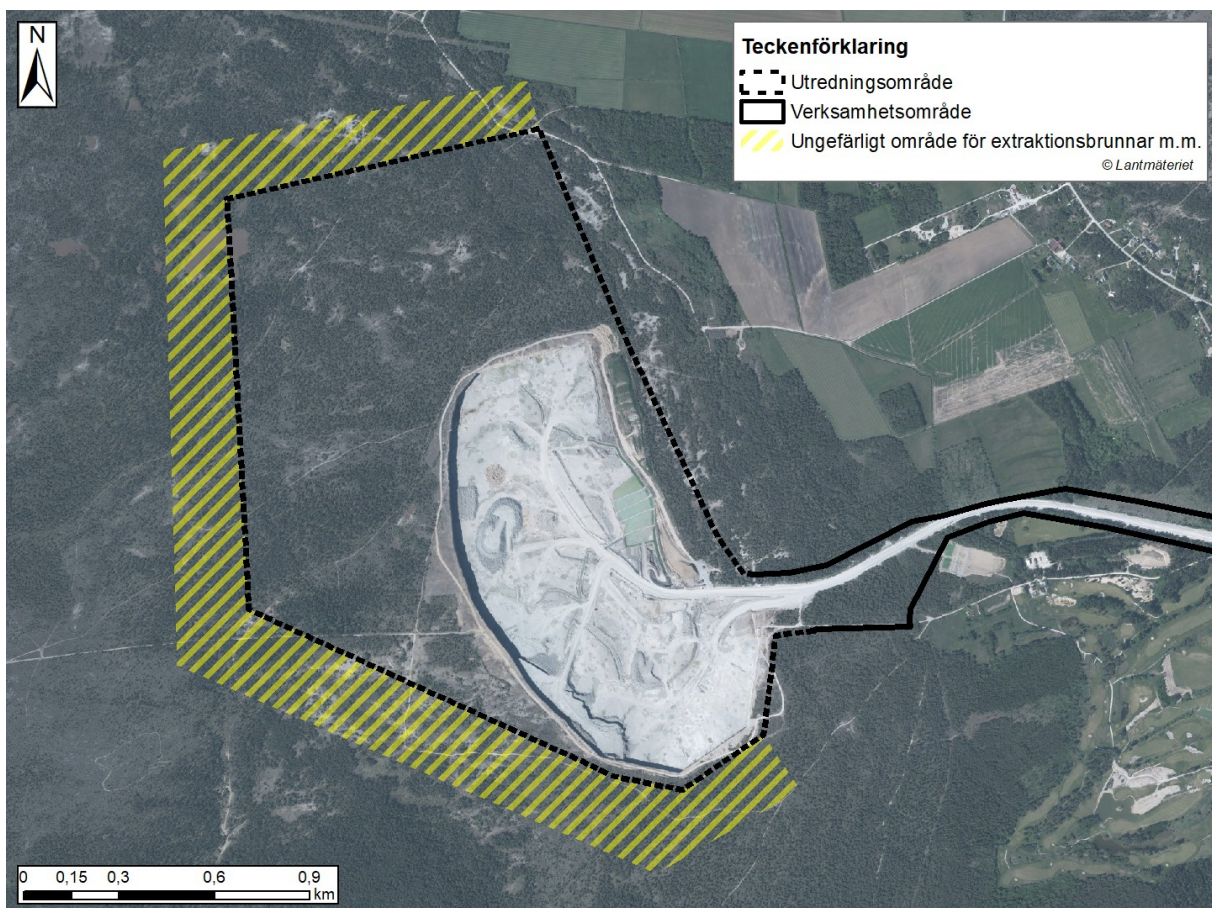
dispens från försämringsförbudet eller förbudet mot äventyrande med avseende på dessa vattenförekomster (4 kap. 11 § vattenförvaltningsförordningen).

9. Ytterligare skyddsåtgärder avseende grundvatten vid File hajdar-täkten

Cementa har i det ursprungliga samrådsunderlaget redovisat ett antal skyddsåtgärder, som eventuellt kan komma att vidtas i syfte att minimera den planerade verksamhetens påverkan på grundvattenförhållandena vid File hajdar-täkten. Cementa har därefter initierat en utredning av ytterligare eventuella skyddsåtgärder med samma syfte. De ytterligare skyddsåtgärderna beskrivs nedan.

9.1 Brunnar utanför täktområdet

Åtgärden innebär att ett antal extraktionsbrunnar anläggs utanför täktområdet (Figur 4). Brunnarna kan behöva göras djupare än den planerade lägstanivån för täktbotten. Från brunnarna pumpas grundvatten upp och avbördas på olika sätt – exempelvis som råvara till det planerade, nya vattenverket eller för djupinfiltration någonstans mellan File hajdar-täkten och Natura 2000-områdena söder om täkten. Merparten av det grundvatten som skulle rinna in i File hajdar-täkten *om brunnarna inte fanns* skulle på så sätt istället pumpas upp innan grundvattnet når täkten. Fördelen med åtgärden är att vattnet inte kommer i kontakt med själva täkten, vilket förebygger att vattnet förorenas av exempelvis suspenderat material.

Figur 4. Principiell skiss av område för skyddsåtgärder såsom extraktionsbrunnar eller schakt utanför File hajdar-täkten.

Det är tänkbart att en sådan åtgärd skulle kunna utföras etappvis, allt eftersom täkten utvidgas.

9.2 Smalt schakt utanför täktområdet

Åtgärden innebär att ett smalt schakt för uppsamling av grundvatten anläggs från markytan och ner i berggrunden utanför täktområdet i File hajdar-täkten (Figur 4). Ett sådant schakt kan typiskt sett vara ca 0,5 m brett och kan behöva göras djupare än den planerade lägstanivån för täktbotten. Schaktet kommer att övertäckas på lämpligt sätt för att inte utgöra någon säkerhetsrisk.

Merparten av det grundvatten som skulle rinna in i File hajdar-täkten *om schaktet inte fanns* skulle på så sätt samlas upp i schaktet och avledas via detta. Från schaktet kan vattnet avbördas på olika sätt – exempelvis som råvara till det planerade, nya vattenverket eller för djupinfiltration någonstans mellan File hajdar-täkten och Natura 2000-områdena söder om täkten. Fördelen med denna åtgärd är att vattnet inte kommer i kontakt med själva täkten, vilket förebygger att vattnet förorenas av exempelvis suspenderat material.

Schaktet skulle även kunna gjutas igen. På detta sätt åstadkoms en avskärmande ridå som skulle hindra grundvatten från att nå täktområdet. Denna åtgärd innebär att mindre mängder grundvatten kan örväntas nå File hajdar-täkten.

Det är tänkbart att en sådan åtgärd skulle kunna utföras etappvis, allt eftersom täkten utvidgas.

Upprättat av: Cornelia Hartman

Granskat av: Anna Bokenstrand